O metaforă pierdută: *Corpul este o construcție solidă*. Despre opțiuni de traducere în *Iov* 10, 11

Adina CHIRILĂ

*The paper explores the idea that, in **Job** 10, 11b, the original text creates the notion of a strong body, that comes – to some extent – in contradiction with the more general biblical notion of the fragility of the human body made out of dust. If so, a more appropriate translation into Romanian would be that from B 1688, in which the Rom. verb **a încleșta** [Engl., lit. 'to hold as with pliers'; cf. "(Thou hast clothed me with skin and flesh) and hast fenced me with bones and sinews", KJV] is used (cf. Gr. ἐνείρω), instead of **a țese** (Engl., lit. 'to weave').*

Keywords: metaphor, body, biblical translation, Job 10, 11

Probabil că puține ziceri ale lingviștilor (cel puțin, de limbă engleză) sînt mai des citate (și mai temeinic reținute; în fapt, tocmai din această cauză) decît aceasta a britanicului John Rupert Firth (1957): "You shall know a word by the company it keeps!"/ rom. „Vei cunoaște un cuvînt după compania în care se află" – grație (se poate spune cu destulă siguranță) implicării unei structuri proverbiale biblice, cu un intens uz laic[1], din *Mt.* 15, 16: *You shall know them by their fruits*. /cf. rom. „După roadele lor îi veți cunoaște" (Anania 2001).[2] Ea transmite simplu ideea fundamentală că contextul sintagmatic și paradigmatic în care apare un cuvînt

[1] Mieder (1990, 13) îl include printre cele 425 de proverbe distincte în limba engleză, cu origine în VT și NT, precizînd și că: "the biblical proverbs current in our culture are not necessarily deeply religious or sacred. Even those proverbs reffering to God and faith are practical bits of wisdom based on everyday human experience and observation". V. și Crystal 2010, 5): "there are many cases where expressions have become so thoroughly assimilated into the language that any sense of a biblical origin is quite lost".

[2] Situația ilustrează, pe de o parte: a) tendința limbii vernaculare de a prelua și de a-și apropria structuri livrești de acest tip, cînd conțin un element de adevăr și cînd prezintă una sau mai multe mărci proverbiale (formale ori stilistice, interne sau externe, v. Mieder 2004, 7-8; în cazul de față: *scurtime, ritm, aliterație, metaforă*); și b) faptul că, odată însușită, o asemenea construcție începe a fi judecată ca *arhetip formal*, de la care vorbitorul se poate îndepărta întrucîtva (în limitele unei necesare păstrări a recognoscibilității arhetipului), în direcția a ceea ce intenționează însă, nou, sub raportul conținutului (v. Crystal 2010, *passim*).

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

determină înțelesul acestuia. Nu se pune problema dacă, în raport cu o normă, apariția unui cuvînt dat într-un oarecare context este legitimă; iar uzul liber al limbii, așa cum este vizibil la diferite categorii de vorbitori – receptori, indică a fi destul de productivă această cale de extindere semantică.

Pe de altă parte, în ciuda pretențiilor de libertate a selecției semnelor lingvistice pe care le are individul, se observă că limba în acțiune este alcătuită din expresii semi-fixe (*semi-preconstructed phrases,* Sinclair 1991, 110) ce i se impun vorbitorului într-o anumită circumstanță de comunicare (adeseori comună, recurentă) atît din direcția mesajului ce trebuie transmis, cît și ca urmare a tendinței de economisire a efortului (cognitiv și verbal). Deoarece elementul de bază în comunicare nu mai este cuvîntul, ci expresia, emițătorul (și, concomitent, receptorul) poate suspenda judecata în privința semantismului fiecărui cuvînt din componența expresiei, considerat separat, și, eventual, în privința logicii primare ce decurge din alăturarea respectivă, mulțumindu-se cu și, de fapt, întemeindu-se pe semnificația globală – figurată, pe care o cunoaște – a expresiei. Cunoașterea unui idiomatism nu înseamnă cu necesitate cunoașterea părților lui componente, de unde riscul de a face să apară în componența lui forme... „aberante". Dar dacă, într-o comunicare, un idiomatism (1) își poate atinge eficiența chiar cînd este citat incomplet (2), o face și cînd este citat într-o manieră alterată în sensul vizat mai sus (3):

(1) „Și, trecînd pe lîngă un negustor cu pungi de vînzare, dă gînsacul pe-o pungă de cele pe talger și cu băierile lungi, de pus în gît. Ia el punga, o sucește, o învîrtește ș-apoi zice: *Na-ți-o frîntă, că ți-am dres-o!* Dintr-o pereche de boi de-a mai mare dragul să te uiți la ei, am rămas c-o pungă goală." (Creangă, *Dănilă Prepeleac*; s.n., A.C.);

(2) „Dacă erau atît de interesați de securizarea granițelor ioropei hunite, *na'ți'o frîntă* ăștia asigurau și mentenanța, așa, șold la șold, cum promisese bușu' ăl mic la bucale" (sic!; online, utilizator Muad'dib, https://www.nasul.tv/vulnerabili-in-fata-kremlinului-cum-a-devenit-romania-calul-troian-al-rusiei-in-nato/ s.n., A.C.);

(3) „*Na-ți-o* **bună** *că... ți-am dres-o*... din vorbe nu din auzite. 'Apreciez' incercarea ne manipulare si minimizare. Slabut biroul de propaganda... mai... «Invătati, invătati, invătati!»... vorba lu sefu" (sic!; online, utilizator Mos bazil, http://www.ziare.com/victor-ponta/premier/ponta-catre-ministrul-apelor-tu-ce-faci-fa-doina-aici-video-1295169 s.n., A.C.).

Putem înțelege astfel și:

(4) „Să zicem că aflăm de un loc unicat, frumos, nemaivăzut, nemaiauzit din țară. Ce facem mai departe? Dăm **sfoară** *în țară* despre descoperire sau tăcem chitic?" (sic!; online, Francisc, http://francisc.org/aflam-de-un-loc-frumos-din-tara-spunem-la-toata-lumea-sau-pastram-secretul/ s.n., A.C.).

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

Cazul (4) arată mai clar spontaneitatea cu care vorbitorul implică în construcție termenul din vecinătatea formală a lui *ş*fară / *sfară* (< slv. cêâàðà)[3], adică *sfoară* (< ns.; cf. sl. cúâîðà, ngr. sfovra), care nu îi pune probleme de înțelegere nici izolat, nici în componența expresiei; dimpotrivă, el este în stare să producă o explicație pentru prezența termenului nou pornind tocmai de la sensul global al expresiei – 'a transmite vești/știri', sens pe care îl vede vehiculat de o metaforă: VEȘTILE TRANSMISE/AFLATE SÎNT LEGĂTURILE DINTRE OAMENI, iar nu de o metonimie: FUMUL PENTRU VESTE (mijlocul pentru rezultat/efect). De fapt, din punctul său de vedere, vorbitorul restabilește normalitatea, instituind o stare în care nu este lezată nici propria-i cunoaștere despre limbă, nici sistemul cu care operează.

Formele care apar în paralel în versiunile aceleiași expresii își cîștigă, în primă instanță, *echivalență semantică*, exercitată exclusiv în contextul respectiv – validată de lucrările normative[4]: v. DEX 09, *s.v. SFOÁRĂ, sfori,* s. f. *sfoară* '◊ Expr. [...] *A da sfoară în țară* = a da sfară în țară, v. *sfară*'; cf. MDA, *s.v. ş*fară, care trimite la *sfoară* „9. *sf* (Îe; pcf 'sfară') A da *sfoară* (în țară...)"; etc. Iar versiunile expresiei sînt deopotrivă acceptabile, percepția asupra celei inițial aberante fiind modificată prin expunere repetată la ea, din partea mai multor vorbitori. (Sigur că, în momentul în care li s-ar percepe individualitatea și componenta semantică specifică, elementele în discuție ar reprezenta punctele de plecare pentru exegeze ce ar varia, în grad mai mic sau mai mare.)

Acest tip de mecanism se manifestă și în procesul de traducere (și de consecventă interpretare), laică și religioasă (după ce a fost depășit handicapul scrupulului formal): traducătorul pricepe mesajul (sau doar crede că face acest lucru, diferența neavînd nicio consecință în planul rezultatului), întemeindu-se pe context și co-text, și înțelege să opereze traducerea asupra unității de tradus (mai extinsă decît cea lexicală), pe care o construiește din elemente ce-i sînt sugerate de logica personală și, în unele situații și de la un punct încolo, de o tradiție de interpretare generală a textului.

*

Iov, 10, 11

Un interesant exemplu ce poate fi analizat din perspectiva celor prezentate anterior se construiește din versiunile produse în timp de traducătorii Bibliei lucrînd asupra fragmentului *Iv.*, 10, 11(b):

---

[3] DLRLC *s.v.* **SFÁRĂ[2]** s. f.: 'Fum înecăcios și miros greu rezultat din arderea grăsimilor; p. ext. fum, coloană de fum. (Atestat în forma *ş*fară) *Aprindeau pe corhane mai multe focuri decît aveau stîni; și răzăşii, din depărtarea la care se aflau, numărau ş*fară *de fum după ş*fară *de fum.* SADOVEANU'

[4] Cf. Hristea 1968, 241.

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

עוֹר וּבָשָׂר תַּלְבִּישֵׁנִי וּבְעֲצָמוֹת וְגִידִים תְּסֹכְכֵנִי׃ WLC **Iov 10:11**

(*În piele şi în carne tot Tu m'ai îmbrăcat*) *şi mi*-**ai ţesut** *lăuntrul din oase şi din nervi* (Anania 2001)

LXX ***Iv*. 10:11** δέρμα καὶ κρέας με ἐνέδυσας ὀστέοις δὲ καὶ νεύροις **με ἐνεῖρας**

VUL ***Iv*. 10:11** pelle et carnibus vestisti me et ossibus et nervis **conpegisti me**

Conform *Gen.*, 2, 7, omul Adam – primul! – este făcut din țărînă (praf[5]). Dar o asemenea conceptualizare a creației și existenței umane a apărut, totuși, în urma observării proceselor naturale de producere a vieții (și, mai departe, de aneantizare a corpurilor[6]). Omul are esența și substanța celuilalt om din care a ieșit (la propriu); necesitatea explicării creației primului om impune deci (a) stipularea unei surse generatoare, dar, concomitent și cu necesitate, și (b) acceptarea transferului de esență și substanță dinspre aceea. Din „praf" fiind, corpul uman este, așadar, *fragil* (ca un vas de lut, femeia – unul chiar mai slab) și se va întoarce în țărîna din care a fost luat (*Gen.,* 3, 19). Imaginea se impune prin repetare, sub autoritatea textului biblic (și, poate chiar mai mult, a metatextelor și a discursurilor tehnicizate din economia bisericească), de unde tendința de a percepe organismul ca o construcție nu doar limitat-existentă în timp, ci și sensibilă – neputincioasă – în fața forțelor[7] potrivnice. Imaginea-arhetip **corpul este țărînă/praf** va permite unele variații în planul expresiei, *metafora creîndu-se mereu însă pe baza unui element concret caracterizat de [+ FRAGILITATE, DISTRUCTIBILITATE]:* **corpul este un v a s d e l u t**, **corpul este o ț e s ă t u r ă**. Asemenea, el este m o d e l a t (pe roata olarului), ț e s u t, î m p l e t i t.

Conceptualizarea-tip menține în uz, ca semi-fixă, expresia despre condiția corpului uman, cu atît mai mult cu cît această conceptualizare este validată de unul dintre mesajele puternice ale Bibliei. În consecință, expresia va apărea ca automatism în construirea discursului, indiferent de nuanțele pe care le-ar impune

[5] "The dust of which the body of man (Adam) was formed was composed of contributions from all the regions of the earth", *Jewish Encyclopaedia,* la http://jewishencyclopedia.com/articles/3465-body-in-jewish-theology; și "This very body—woven of dust—Thou hast dignified to be a dwelling-place of Thine, a minister unto Thy spirit. Even it issued pure from Thine hand. Thou hast implanted in it the capacity for sin, but not sin itself" (David Einhorn's *Prayer-Book,* 2d Eng. ed., Chicago, 1896, part ii. 207), *apud* idem.

[6] Corpurile sînt date pămîntului nu *pentru* a se descompune, ci *pentru că* se descompun pînă la dispariția totală și absorbția lor în pămînt.

[7] În general, omul primitiv concepe boala ca atac din partea unei entități superioare lui, pe care nu o poate controla singur și care l-ar distruge dacă ar încerca să-i facă față singur.

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

contextul mai restrîns, ori chiar specificul arhitextului, ca text-sursă, de tradus; iar o eventuală variere în punctul ancorării metaforice ar apărea ca simplă preferință stilistică. Din acest punct de vedere, versiunile:

B 1865 (M'aĭ îmbracat pre mine cu pele și carne,) / Și cu óse și cu mușchĭ *m'aĭ împletit* (v. și B 1874, unde enunțul este interogativ!);

B 1914 (Cu piele și cu carne m-ai îmbrăcat,) și cu oase și cu vine *m-ai țesut* (v. și B 1997; etc.);

chiar și:

B 1760 (Cu piele și cu carne m-ai îmbrăcat,) cu oase și cu vine *m-ai întegat*[8];

ori:

B 1688 (Cu piiale și cu carne m-ai îmbrăcat) și cu oase și cu vine *m-ai încleștat* (v. și Ms. 45; B 1795);

– toate transmit aceeași idee, în cadrul pledoariei apărării în fața lui Dumnezeu, a lui Iov; iar *a împleti*, *a țese*, *a închega*, *a încleșta* pot fi văzute ca echivalente semantic.

*

Totuşi, în *Iv,* 10, avînd în vedere semantismul formei originare ebraice, conform rădăcinilor: תְּסֹכְכֵנִי׃ [**tə·sō·ḵə·ḵê·nî**], שׂוּךְ [sûwk] 'to entwine, *i.e.* shut in (for formation, protection or restraint);—fence, (make an) hedge (up)' (STRONG H7753)[9], şi de aici, ţinînd cont mai departe de forma textelor-sursă (pentru traducerile româneşti) grecesc: **ἐνείρω**, şi latinesc: **compingere**, *i.e.* 'a lega, a strînge împreună, a alcătui ceva prin strîngere împreună; a îngrădi, a împrejmui, a ţine laolaltă', *Dumnezeu nu este un ţesător, iar produsul lucrului său nu este uşor destructibil*, cum ar fi o ţesătură (cf. conotaţiile rom. *a ţese*, *ţesătură*; engl. *fabric*).

Dimpotrivă, corpul este ținut laolaltă de oase și tendoane[10], care funcționează ca o întăritură. CORPUL ESTE O CONSTRUCȚIE SOLIDĂ, robustă (o cetate cu întărituri) – conceptualizare în perfectă concordanță cu metafora[11] BOALA ESTE RĂZBOI/LUPTĂ, desfășurată pe largi porțiuni din *Iov* (v., *e.g.*, *Iv.*, 1, 11; 1, 19; 2, 5; 2, 7; în 6, 4: Iov

[8] Grafie hipercorectă pentru *a închega* (Iacob 2005, 798) – prezență accidentală pentru redarea lat. *compingere* ('a strînge împreună, a alcătui ceva prin strîngere împreună; a îngrădi, a împrejmui, a ține laolaltă'; în text: *conpegisti me*), sub influența aspectului vers. 10, anterior: „Au nu cu lapte m-ai muls și ca caşul m-ai întegat?", cf. VUL nonne sicut lac mulsisti me et sicut caseum *me coagulasti*.

[9] V. și https://www.blueletterbible.org/vul/job/10/10/t_conc_446011 ; cf. Seow 2013, 587-588.

[10] Pentru cunoștințele anatomice ale israeliților, v. http://jewishencyclopedia.com/articles/1481-anatomy.

[11] V., pentru aceeași idee, Sontag 1990, 64.

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

este atacat cu săgeți otrăvitoare; 7, 20; în 16, 12-13: este o țintă în jurul căreia roiesc sulițe; în 19, 6: e o cetate distrusă, pe locul căreia s-a înălțat alta[12]; etc.).

În lumina aceasta, *a țese* devine puțin revelator, deși este în armonie cu ideea generală (prezentă în alte părți ale textului sacru și, în timp, indusă și cultivată dogmatic și ideologic) a perisabilității și nimicniciei umane în fața eternității și a atotputerniciei divine – care a prevalat în alegerea echivalentului românesc pentru semnificantul originar și care trădează existența unui anumit tipar de gîndire[13].

Singura traducere românească ce se apropie de imaginea originară este:

B 1688 (Cu piiale și cu carne m-ai îmbrăcat) și cu oase și cu vine *m-ai încleștat* (v. și Ms. 45; B 1795),

cu *a încleșta* 'a strînge puternic; a pride strîns' (DLR, *s.v.*); cf. *a fereca* '2. a întări un obiect (de lemn) prin legături metalice' (DLR, *s.v.*).

*

Acest tip de conceptualizare – CORPUL ESTE O CONSTRUCȚIE SOLIDĂ – ar trebui reținut, el fiind util mesajului și în acord cu întreaga desfășurare a multiplelor conflicte din cartea *Iov* – mult mai puțin însemnată și interesantă dacă Dumnezeu (în fapt, Satan) ar fi avut de-a face cu un om – în starea lui anterioară rămășagului dintre Dumnezeu și diavol – slab moral și fizic, eventual unul de la bun început debilitat de un Dumnezeu creator al unei ființe precare.

Izvoare:

Anania 2001. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, (...) redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române

B 1688. *Biblia 1688,* I-II. Text stabilit şi îngrijire editorială de Vasile Arvinte şi Ioan Caproşu, Iaşi, Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza", 2001, 2002

B 1760. *Biblia Vulgata*, Blaj, 1760-1761, Cuvînt înainte de Eugen Simion, Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005

B 1795. *Biblia de la Blaj*, 1795, Ediţie jubiliară, cu binecuvîntarea Î. P. S. Lucian Mureşan mitropolitul Bisericii Române Unite, Roma, 2000

B 1865. *Sânta Scriptură a Vechiului Testament*. Tradusă și publicată de Societatea Biblică Britană și Străină, Iașiĭ, Imprimeria Adolf Bermann

[12] V. Anania 2001, *s.v.*, Nota 1.

[13] Turner 2000, 9: "metaphor is not merely a matter of *words*, but is rather a fundamental mode of *cognition* affecting all human thought and action"; și 13: „metaphor is sa pattern of thought that underlies our cognition and knowledge generally […], including our cognition and knowledge about our daily worlds, about love […], about mathematics […], and about the body".

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

B 1874. *Sănta Scriptură a Vechiuluĭ şi Nouluĭ Testament*, Iaşiĭ, Tipo-litografia H. Goldner.

B 1914. *Biblia, adică Dumnezeeasca Scriptură a legii vechi şi a celei nouă*. Ediția Sfîntului Sinod, București, Tipografia Cărților Bisericești

B 1997. Biblia *sau* Sfînta Scriptură, tipărită sub îndrumarea şi purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Iustinian, cu aprobarea Sfîntului Sinod, Bucureşti, Institutul Biblic şi de Misiune Ortodoxă al Bisericii Ortodoxe Române

KJV. *The Holy Bible. (...)*, World Bible Publishers, Inc., [s.l.], [s.a.]

LXX. *Septuaginta: SESB Edition*, A. Rahlfs & R. Hanhart (ed.), Stuttgart, Deutsche Bibelgesellschaft, 2006

Ms. 45. *Vechiul Testament – Septuaginta. Versiunea lui Nicolae Spătarul Milescu (ms. 45 de la Biblioteca Filialei din Cluj a Academiei Române)*. Ediție de text, prefață, notă asupra ediției, introducere, bibliografie, indice de cuvinte și forme, indice de nume proprii de Eugen Munteanu (coord.), Ana-Maria Gînsac, Ana-Maria Minuț, Lucia-Gabriela Munteanu, Mădălina Ungureanu, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", 2016

VUL. *Biblia Sacra Iuxta Vulgatam Versionem* (Vulgate Latin Bible). Edited by R. Weber, B. Fischer, J. Gribomont, H.F.D. Sparks, and W. Thiele [at Beuron and Tuebingen]

WLC. *Hebrew. Westminster Leningrad Codex*, http://biblehub.com/interlinear/genesis/1-1.htm

Bibliografie:

Crystal, David. 2010. *Begat. The King James Bible and the English Language*, Oxford University Press

DEX. *Dicționarul explicativ al limbii române*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Alexandru Rosetti", București, Editura Univers Enciclopedic, 2009

DLR. *Dicționarul limbii române*. Tomul II, partea I, *F-I*, București, Imprimeria Națională, 1934

DLRLC. *Dicţionarul limbii române literare contemporane*, IV (M-R), Bucureşti, Editura Academiei, 1957

Firth, John Rupert. 1957. 'A Synopsis of Linguistic Theory, 1930-1955', in *Studies in Linguistic Analysis. Special Volume of the Philological Society*, **22**, issue 1, Oxford: Blackwell, p. 1-32

Hristea, Theodor. 1968. *Probleme de etimologie. Studii, articole, note*, București: Editura Științifică

Iacob, Niculina. 2005. *Limba şi stilul Vulgatei de la Blaj 1760-1761*. *Studiu lingvistic* la *Biblia Vulgata. Blaj 1760-1761*, vol. V, Bucureşti, Editura Academiei, p. 789-909

Jewish Encyclopedia, at http://jewishencyclopedia.com/

MDA. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan", *Micul dicționar academic*, Vol. I-IV, București, Etura Univers Enciclopedic, 2001-2003

Mieder, Wolfgang. 1990. *Not by Bread Alone. Proverbs of the Bible*, Shelburne: The New England Press

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)

Mieder, Wolfgang. 2004. *Proverbs. A Handbook*, Westport, London: Greenwood Press
Seow, C.L. 2013. *Job 1-21. Interpretation & Commentary*, Grand Rapids, Michigan/Cambridge, UK, William B. Eerdmans Publidhing Company
Sinclair, John. 1991. *Corpus. Concordance. Collocations*, Oxford University Press
Sontag, Susan. 1990. *Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors*, New York: Pikador
STRONG. *Strong's Concordance*, la http://www.biblehub.com/strongs.htm.
Turner, James. [1987] 2000. *Death Is the Mother of Beauty. Mind, Metaphor, Criticism*, [Christchurch]: Cybereditions

BDD-A28331 © 2018 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 09:07:55 UTC)